

ES SAIG

ALGAIDA - NÚM. 133 - GENER DE 1992 - PREU: 150 P

Què vos sembla aquesta visió del 92? Coincideix amb la vostra? Sigui com sigui,
vos desitjam a tots un any positiu i benigne.

(Portada de Víctor Andreu)

EDITORIAL

JA HA ARRIBAT EL XIIC

Que no sabeu què és el XIIC? Idò ben senzill, és el noranta-dos, el 92, l'any del "Sentenario". Recordareu que des de fa temps ens predicaven que el 92 representaria el final de tots els nostres problemes, que s'acabaria l'atur, que es produiria el relleu econòmic i que ens envairia una onada de progrés i de prosperitat. Ja sabeu que ara resulta que no, que eren càlculs mal fets, i que els doblers recaptats s'hauran d'invertir gairebé íntegrament a Sevilla amb la seva Expo, a Barcelona amb els Jocs Olímpics i a Madrid per allò de ser la "Capital Mundial de la Cultura" o cosa semblant. Els altres hem d'estar contents i gojosos de ser solidaris i contribuir al lluíment d'aquests esdeveniments, encara que ens haguem de privar de qualque cosa.

I és que no tenim "Sentenarios" ni imaginació per inventar-los. I és ben hora de fer el cap viu; si no ens haurem d'acontentar de ser solidaris tota la vida.

Pensem que seria fàcil trobar qualque excusa i fer una cosa sonada. Per exemple, els algaidins tenim una oportunitat única: si heu llegit els diaris, sabreu que el savi professor Umberto Eco va fer una conferència a Roma afirmant que Ramon Llull amb les seves doctrines és el creador o responsable o pare de l'ateisme modern. Això és fabulós. Vos imaginau la quantitat d'ateus moderns que hi ha? I aquests ateus moderns deuen sentir-se desitjosos de conèixer les seves arrels, que són aquí, pels voltants de Randa, on varen néixer les teories lul·lianes. Tot seria qüestió de presentar-los un programa atractiu perquè venguessin a trepitjar els paratges lul·lians.

(No cal dir que per a nosaltres Ramon Llull seguirà essent el Beat Ramon, "fill major de nostra raça"; però segur que ens perdonaria que treguéssim un profit de la seva obra, per altra part tan mal estudiada i tan poc coneguda).

Vos imaginau la riquesa que ens durien aquests ateus moderns? Per començar hauríem de fer més restaurants: entre la fàbrica d'asfalt i la carretera de Santa Eugènia n'hi caben ben bé mitja dotzena; devers Treurer també n'hi podríem fer un (hi tenim una finqueta i potser faríem negoci); als ateus moderns també els agrada el golf: podríem fer-ne un devers Sa Novella (també hi tenim dues finquetes); una fabriqueta d'escapularis ateus; i pel que fa a l'allotjament veim dues possibilitats: o bé fer un gran hotel al cim de la muntanya, i quan deim "gran" pensem en un hotelasso, un Son Dureta en gros, o bé fer molts de bungallows per tota la muntanya de manera que tota ella es pogués veure brufada de taquetes blanques.

Pensau-vos-ho bé i ja tornarem a parlar del projecte.

Bolletí de l'Obra Cultural Balear d'Algaida.

Revista mensual. D.L.P.M. 495/80

Domicili: Rei, 1. Algaida.

Imprimeix: Apóstol y Civilizador. Petra.

ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

Dirigeix: Delfí Mulet

Administra: Directiva Obra Cultural.

Mecanografia: Mireia Mulet

Col·laboren: Pere Mulet, Joan Trobat, Alexandre Pizà, Joan Mulet, Biel Bibiloni, Biel Sastre, Miquel Fiolet, Xesc Oliver, Víctor Andreu, Víctor Mulet, Miquel Serra, Antònia Maria Mulet, Catalina Martorell.

CALAIX DE SASTRE

EL CONTE DE CAP D'ANY

-Hi sou?

I tot dret cap endins. No ha romàs ni un segon al batiport esperant el "Sí passau" de cortesia. Ell bé que ho sap, que hi som. I bé que sap que no necessita del nostre permís, per desgràcia, per entrar fins a la cuina.

A dir ver, sense moure'ns de la cadira ja hem sabut qui era, la visita. N'hi ha que es presenten per sorpresa. No és el cas; ja fa temps que l'esperam. Sense que per això li haguem perduda la por. Un retgiró de molts de mesos. Que diuen que són els pitjors.

Ningú no l'ha convidat, però com si fos de casa agafa una cadira i s'afegeix a la rotlada, davant el foc. I com que ni tan sols l'hem mirat de cara, prova d'encetar la conversa:

-I enguany que vos han de dur moltes coses, els Reis?

Més encara? I que no trobau que ja n'estam ben servits?

Ves per on, el carabassot ho ha agafat com un elogi. S'estufa com un endiot amb totes les seves plomes i comença a bravejar sense remei:

-Ja sé que m'està un poc lleig de dir-ho, però com jo no n'hi ha hagut cap, i hauran de passar molts d'anys fins que un altre es pugui posar a la meva alçada. Som el que fa cinc-cents. Fixau-vos-hi bé, cinc-cents anys del descobriment d'un nou món. Cinc-cents anys de la incorporació d'Amèrica a la civilització. Cinc-cents ...

He gosat d'interrompre'l abans que agafàs massa afuada.

-D'això que vós en deis descobriment, altres en diuen conquesta, perquè les terres i els homes que les habitaven ja hi eren. A més el concepte de civilització és relatiu, perquè ...

-Sou un antic, mestre -m'ha tallat en sec. I amb idees com les vostres el món no hagués progressat una passa. La nostra contribució a la cultura universal ha estat immensa. Ens haurien d'estar infinitament agraïts per les nostres aportacions a ...

Un cruixit de l'estella que crema m'ha ajudat a desconnectar de la proclama imperialista. El crec-crec de la llenya, com si fos un plor vengut d'aquelles terres llunyes, ha acallat simfonies indecents i fastuoses. Cada guspira que surt de la foganya és una cultura exterminada, és un home assassinat, és una dona violada, és un tresor espoliat. A cop de creu i de corona.

Només ha durat un instant, el recolliment. Hi he estat a temps de sentir el final de la seva prèdica.

-És per tot això que celebrem tantes coses: l'Olimpíada de Madrid, l'Exposició Universal de Barcelona, la capitalitat cultural de Sevilla.

No m'he errat. Així ho ha dit. La geografia. Què és la geografia sinó unes notes musicals que es poden ordenar al gust de qui fa bufar l'orquestra?

He volgut aprofitar l'ocasió de conversar amb un personatge tan il·lustre per treure'n qualque primícia en exclusiva.

-I al poble d'Algaida, què li dureu, senyor noranta-dos?

-Algaida? I on és Algaida?

Encara no hem copat la boca, que ja hem sentit la porta del carrer que es tancava. I la dels veïnats que s'obria.

M'HAN DIT QUE DIUEN

Els caçadors han passat, segons comentaris, una de les pitjors temporades dels darrers anys: conills pocs i malalts, guàtleres encara manco, de torts no n'havien vists tan pocs mai, i de perdis més val no parlar-ne... Són molts els qui pensen en penjar definitivament l'escopeta; troben que surt molt car, el deport de la caça. I, a més a més, hem sentit bastantes crítiques referents a la Societat de Caçadors, dins la qual s'han infiltrat, diuen, molts de socis que no tenen res que veure amb Algaida. Pels comentaris que hem sentit, i voldríem anar ben equivocats, sembla que la gran família dels caçadors algaidins està passant per uns moments crítics. Confiem que amb el dinar de fi de temporada, i l'Assemblea, se solucionin tots els possibles problemes, de cara a la temporada vinent.

Molta gent major es queixa que les festes de Nadal, que abans eren bàsicament familiars, han perdut aquell sentit de reunió familiar, i de festes religioses sobretot. Segurament tenen raó els qui pensen així, però volem dir, com a nota optimista, que la vigília de Nadal, les maitines, ja fa un parell d'anys que tornen a reunir molta gent, que acudeix a l'església a sentir el cant de la Sibil·la, malgrat el fret que fa. Ens han dit que la gent, a més d'anar a l'església, participa activament en la funció.

Encara no hem passat Nadal i Cap d'Any i els algaidins ja pensam en Sant Honorat. No hem sentit res referent a la programació oficial, de l'Ajuntament, però sí ens han dit que els cossiers ja preparen els seus balls: preparen un sopar. I n'hi ha que tenen ganes de parlar de la notícia que va sortir a un diari de Ciutat que deia que els cossiers són ja municipals; el que més els preocupa és el sou que cobraran cada un d'ells...

Un dia d'aquest mes de desembre Algaida tornà a sortir a primera plana als diaris: un lladre havia fugit per dues vegades, i no l'agafaren fins l'endemà a Ciutat. Un comentava que sempre que sortim als diaris és per qualche "pardalada". Però un que estava a la mateixa rotllada va dir que no, que aquest mes de desembre precisament havien parlat d'Algaida en diverses ocasions per motius ben satisfactoris: un escriptor del mes de les Lletres Catalanes (Gabriel Janer), un Premi Sant Jordi (Pere Fullana) i un Premi 31 de Desembre, a Ciutat (Jaume Falconer). El que passa és que ens va bé, als algaidins, treure a llum les "pardalades" més que els temes que ens poden fer sentir orgullosos d'esser algaidins...

Ens han dit que han començat la síquia per dur l'aigua del pou de Son Micola al dipòsit que feren allà mateix. Segurament això vol dir que la segona fase de les aigües netes i brutes va "en sèrio", i que aviat tendrem el poble en l'aire. Són molts els qui pensen que si ha d'anar com al carrer des Sol en pegarem una bona panxada. Esperem que l'experiència serveixi per corregir possibles fallos inicials, i que serà més ràpida i més ben feta, aquesta segona fase. El que no sabem com solucionaran és el problema de la circulació quan siguin pel Colomer o Migdia, per exemple.

I això fa que la gent torni a parlar de les famoses, i ja històriques, Normes Subsidiàries, que segurament ja contemplaran la possibilitat d'obrir una via de cintura o de circumvalació, que permeti als vehicles pesats no haver d'entrar dins el poble, i que en situacions com la que es presenta permeti tancar un determinat carrer sense originar un merder circulatori, com ha succeït moltes vegades, per les festes per exemple.

També hem sentit a dir que aviat arreglaran es pou des Colomer, i a qualcú li ha estranyat, ja que pensava que així com està ja va bé. Només faltaria que l'arreglassin ara i quan obrin les síquies pel Colomer el tornin a esbucar...

El tema del local dels vells ja és massa: n'hi ha per llogar-hi cadiretes. Un bon dia arriben dos homes i es posen a fer-hi feina, una setmana o dues. Després no hi tornen, i al cap d'una temporada arriba un camió i se'n du unes bigues que hi havia allà, com si ho deixassin córrer. Però, segons ens han dit, després hi han tornat un parell de dies a fer-hi feina... Ara no sabem si s'han aturat del tot o és perquè són les festes de Nadal i Cap d'Any...

Ara és el moment indicat per escriure una carta ben llarga als Reis d'Orient, i el més indicat sembla que és el nostre batle, encara que la podrien firmar tots els components del Consistori: n'hi ha moltes de coses que es podrien arreglar a Algaida, i si no és amb una mica d'ajuda extraordinària o sobrenatural... Això sí, teniu en compte que si no creuen amb els Reis, no s'arregla res; s'ha de ser com infants, innocents. I no sé si devers l'Ajuntament en trobarem molts, que encara creguin en els Reis...

UN SORD

M'HE INSPIRAT DE TU, ANTONIA

La rosa dins el jardí
sol esser sempre admirada,
com la dona ben formada
que tot homo fa patir.
A mi me va succeir,
Antònia, quan te veuria.
Una joia descobria
de marfil d'aquell més fi.

Un riure angelical
desprenia teva vista,
ta boqueta molt petita
amb dents de marfil cabal,
no te faltava detall,
ses galtes color de rosa.
Jo vaig dir: Vaja una dona!
Déu no en farà cap d'igual.

Anant d'aquí cap allà,
caminaves amb soltura.
Sa teva digna figura
jo la vaig examinar.
Cap escultor va forjar
escultura tan perfecta;
això va ser es concepte
que de tu me vaig formar.

Si a mi m'haguesses trobat
quan as vint anys me trobava,
segur que no m'escapava
sa teva preciositat.
A tu m'hauria entregat,
Antònia, amb tot meu cor.
Sent tu un tan ric tresor,
'gues viscut embabaiat.

Com la rosa en el jardí,
t'haguera tengut cuidada,
cap moment abandonada
perque no pogués patir.
Antònia, jo te vull dir
que Déu te ha protegida
de qualitat molt precisa
per tot poder dirigir.

Se diu que sa perfecció
no existeix en cap cosa.
Jo dic que en tu se troba
tot aquest digne factor.
Hermosura amb resplendor,
amb un cos estructural,
un caminar magistral
i un parlar tot ple d'amor.

L'AJUNTAMENT INFORMA

PROGRAMA FESTA DELS REIS

-DIA 1 DE GENER:

- . A les 17 h actuació del GRUP D'ANIMACIÓ INFANTIL "PAM I PIPA" a sa Plaça.
- . A les 18 h entrega de cartes als patges dels Reis Mags.

-DIA 5 DE GENER:

- . A les 19'30 h arribada de la CAVALCADA DELS REIS MAGS. Concentració a sa Plaça.
- . Després de saludar a tots els nins , els reis aniran a sa Placeta de l'Església a adorar al nin Jesús.
- . ORGANITZAT PER L'A.P.A., i Patrocinat per l'Ajuntament.

-DIA 6 DE GENER:

- . Representació de l'obra ELS REIS a l'Església, per la Companyia de teatre ES CADAFAI.

GABRIEL JANER MANILA

La institució de les Lletres Catalanes (Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya) va anomenar al senyor Gabriel Janer Manila, " Escriptor del Mes " de Desembre.

Com a culminació de les activitats que amb motiu de tal nomenament ha duit a terme Gabriel Janer Manilloa, l'Ajuntament d'Algaida organitzà un acte on l'insigne escriptor ens parlà del procés de gestació de la seva nombrosa i prolífica obra.

VESTIDORS (PISTA POLIESPORTIVA DE PINA)

Vistes les propostes presentades per a l'adjudicació de les obres dels Vestidors a Pista Poliesportiva de Pina i assumit el dictamen de la Comissió d'Obres, l'Ajuntament en Sessió Plenària acordà per unanimitat adjudicar les obres de referència a l'empresa "Coll Pascual Sociedad Civil" per un preu de 13.350.000.-.

Aquesta obra està subvencionada pel Pla d'Instal·lacions Esportives del Consell Insular de Mallorca.

UNITAT SANITÀRIA

L'Ajuntament ha col·locat uns aparells electrònics a la Unitat Sanitària per tal de fer més àgil el funcionament de la Sala d'espera d'aquella. Aquests aparells estan subvencionats amb quasi un 90% per la Conselleria de Sanitat i Seguretat Social.

EXPEDIENTS DE MODIFICACIÓ DE CRÈDITS

En el Plenari de dia dos de desembre es va aprovar expedients de suplement de crèdit, transferència i habilitació de crèdits extraordinaris per un valor de 15.546.885.

Aquesta operació es va dur a terme a carrec dels remanents de Tresoreria existents a 31-12-1.990.

Totes aquestes operacions s'han vist retrassades degut a què la comptabilitat de l'Ajuntament estava molt enderrerrida, el que amb aquests darrers mesos s'ha intentat subsanar, aprovant a aquest plenari la Compte General del pressupost de 1.990 i posant al dia les despeses de l'any 1.991.

L'AJUNTAMENT INFORMA

LIQUIDACIÓ FESTES DE SANT JAUME - 1.991.

SORTIDES	PRESSUPOST	PAGAT
-Detalls conferència i exposicions	7.000	15.200
-Capgrossos	15.000	11.892
-Berbena	1.008.000	1.008.000
-Revetlla	336.000	335.876
-Xeremiers	20.000	20.000
-Trofeus	150.000	169.934
-Acte Protocolari	50.000	7.393
-Grup Es Cadafal	40.000	33.600
-A.P.A.	35.000	24.960
-Bicicletes	350.000	307.000
-Ball de Bot	75.000	75.000
-Ginkama	65.000	87.200
-Taqueswondo	12.000	15.000
-berbena, Havereres	1.582.000	1.624.000
-Acte infantil	125.000	140.000
-Cadires, taules i escenari	300.000	340.704
-Electricista	80.000	95.200
-Transports varis	25.000	79.081
-Programes	341.000	353.920
-Personal	130.000	45.000
-Assegurances	15.000	12.502
-Paperins	120.000	108.750
-Imprevists	200.000	61.398
	5.081.000	4.971.610
-Ball de Saló (exhibició)	19.000	
	5.100.000	4.971.610
ENTRADES		
-Propaganda	1.000.000	1.105.000
-Aportació Ajuntament	4.100.000	3.866.610
	5.100.000	4.971.610

LIQUIDACIÓ FESTES DE FANDA - 1.991.

SORTIDES	PRESSUPOST	PAGAT
-Transport	16.000	23.173
-Refresc Banda de Música	10.000	6.710
-Inauguracions	3.000	4.500
-Trofeus	15.000	14.200
-Refresc	25.000	23.830
-Escenari	35.000	35.000
-Berbena	70.000	69.296
-Joies	20.000	4.465
-Xeremiers	20.000	20.000
-Ball de Bot	30.000	30.000
-Electricista	16.000	30.000
-Focs	100.000	100.000
-Varis	20.000	6.749
TOTAL	380.000	367.923
ENTRADES		
-Ajuntament	380.000	367.923

LIQUIDACIÓ FESTES SANTS COSME I DAMIÀ DE PINA - 1.991

SORTIDES	PRESSUPOST	PAGAT
-Allots	20.000	
-Bicicletes	30.000	35.045
-Bicicletes	12.500	12.700
-Programes	15.000	8.736
-Varis	20.000	17.500
-Ball de bot		30.000
-Homenatge als Vells		51.238
TOTAL	97.500	155.219
ENTRADES		
-Banca March		55.000
-Aportació Ajuntament	97.500	100.219
		155.219

LIQUIDACIÓ FESTES POPULARS DE PINA - 1.991

SORTIDES	PRESSUPOST	PAGAT
-Revetlla	150.000	175.000
-Ball de Bot	60.000	60.000
-Berbena	290.000	336.000
-Comèdia	200.000	150.000
-Escenari	70.000	70.000
-Electricista	10.000	13.560
-Grup Infantil	90.000	
-Varis	100.000	158.784
TOTAL	970.000	39.200
-Programes		1.002.544
TOTAL		
ENTRADES		
-Propaganda		65.000
-Ajuntament	970.000	937.544
		1.002.544

NOTICIARI

CONFERÈNCIA SOBRE ELS NOUS IMPOSTOS

El passat dia 20 de desembre, convidat per l'Agrupació d'Algaida del Partit Socialista de Mallorca, va venir a l'Ajuntament el diputat del nostre Parlament Pere Sampol i Mas per parlar-nos de les darreres novetats sobre un tema permanentment de moda: els impostos.

Va ser una llàstima que l'assistència no fos més nombrosa, perquè les explicacions varen ser molt clares i entenedores; tant ho foren que tothom en va sortir amb la mateixa idea: ens volen escurar, encara més, les butxaques.

En síntesi, les idees exposades pel representant parlamentari Pere Sampol varen ser les següents. L'Estat no transfereix a les institucions locals els recursos econòmics que aquestes necessiten per poder funcionar amb normalitat. L'Estat segueix quedant-se amb la tallada grossa del pressupost; només en deixa un 14% als Ajuntaments i un 22% a les Comunitats Autònomes, quan els partits nacionalistes reclamen que un repartiment més just seria destinar una tercera part dels recursos globals a cadascun dels tres nivells: Administració Central, Comunitats Autònomes i Ajuntaments. Com a bons germans, un 33 per cent per a tothom.

El Govern Balear ha justificat la creació de l'anomenat "Cànon de Sanejament d'Aigües" en la necessitat de recursos abans comentada. Tal com va explicar en Pere Sampol, han fet vertaderes cucaveles per suprimir la paraula impost, però li posin el nom que li posin, l'efecte en serà el mateix: haurem de pagar. Què haurem de pagar? L'aigua neta que consumirem. Per què? Per poder construir les depuradores necessàries per a les aigües brutes. I quant haurem de pagar? El cànon (o l'impost) tindrà dues parts: la quota variable, que serà de 24'50 ¢ per metre cúbic d'aigua consumida; i la quota fixa, que serà de 320 ¢ mensuals per a les vivendes unifamiliars, de 2400 ¢ mensuals per als restaurants i de 1000 ¢ mensuals per als bars i cafès.

Dos fets posen de manifest la injustícia d'aquest nou impost. El primer és que la definició de la tarifa, posant-hi una quota fixa tan elevada, farà que els petits consumidors pagaran l'aigua sensiblement més cara que els grans consumidors. La segona cosa, difícilment justificable, és que les cases autosuficients, aquelles que no compren mai aigua perquè en tenen prou amb la que recullen de pluja, també hauran de passar per caixa: les 320 ¢ mensuals de quota fixa.

En definitiva, com que la llei de creació de l'impost ja ha estat aprovada, i ha entrat en vigor dia 1 de gener de 1992, aviat en tendrem bones noves.

Finalment el conferenciant va explicar la mecànica del nou Impost d'Activitats Econòmiques (IAE) que substitueix a l'antiga llicència fiscal. Tot i que la seva concepció és prou complicada, sembla que si els nostres governants del Consell Insular de Mallorca i de l'Ajuntament tenen coneixement, l'IAE no suposarà massa increment per als empresaris i professionals dels pobles petits com el nostre. Allà on pareix que la cosa pot fiblar de veres és a Ciutat. Però aquesta és, o serà, tota una altra història.

PLUVIÒMETRE

L'acabament d'any, el mes de desembre, ha estat magre pel que fa a pluges. Ha seguit amb la tònica d'aquests darrers mesos i s'han recollit 28'5 litres.

La diferència de l'actual any agrícola i el passat és abismal: les xifres de tres números que recollíem molts de mesos l'any passat enguany es limiten a quantitats bastant ridícules.

NOTICIARI

PERE FULLANA

El passat 14 de desembre se celebrà a Barcelona la Festa Literària de la nit de Santa Llúcia.

En el decurs de la vetllada es feren públics els noms dels guanyadors dels premis que cada any atorga Omnium Cultural.

Un d'aquests va ser per a l'algaidí Pere Fullana Puigserver, concretament se li concedí el Premi Fundació Congrés de Cultura Catalana de Biografia i Estudis Històrics. El títol del treball guanyador és "El moviment catòlic de Mallorca durant la primera fase de la Restauració".

Pere Fullana analitza en aquesta obra el catolicisme a Mallorca entre els anys 1875 i 1900. És un intent de veure quines eren les preocupacions, les idees, el tipus de discurs a nivell moral, social i polític de tots aquells que actuaven en nom de l'Església, la religió o el catolicisme. El títol respon un poc al plantejament teòric del treball.

D'altra banda, i sense canviar de protagonista, direm que el passat dia 20 de desembre es va presentar el llibre "Claustres de Mallorca" amb text de Pere Fullana i fotografies de Joan Prohens i Antoni Crespo. L'acte de presentació se celebrà al Claustre de Sant Francesc de Ciutat i va estar a càrrec del P. Gabriel Llopart.

Rebi el nostre bon amic la més cordial enhorabona.

JAUME FALCONER

Per altra part, recordarem que aquí, a Mallorca, el passat 19 de desembre es lliuraren les distincions i els premis 31 de Desembre, una iniciativa de l'Obra Cultural Balear que aquesta vegada arribaven a la cinquena edició.

Un d'aquests premis va esser per a Jaume Falconer, que aquests dies prepara dues exposicions que ben aviat podrem visitar.

La primera, al Molí d'En Xina, és una mostra de pintura que amb el títol "A" està formada per un conjunt d'obres que amb un format de 64x64 fan referència totes elles a la primera lletra de l'abecedari.

"A" possiblement estigui acabada pel febrer del 92. Amb motiu d'aquesta exposició s'editarà un catàleg que prepara Emili Lledó.

"ACTORS" és el nom de la segona de les mostres que prepara en Jaume: una col·lecció de 21 escultures elaborades en ferro, fang i pedra.

L'església de la Misericòrdia de Palma serà la seu d'aquesta exposició basada en la tragèdia grega.

Rebi en Jaume Falconer la nostra felicitació pel premi i per la seva densa activitat artística.

ACTIVITATS AL MOLÍ D'EN XINA

Per al primer semestre de 1992 s'hi han organitzat uns Seminaris d'Expressió Artística dedicats a cadascun dels següents temes:

- El color
- La forma
- La composició
- La descomposició
- El volum
- La interacció dels apartats anteriors

Les sessions de feina tendran lloc cada dilluns horabaixa, des del mes de gener al mes de juny. Si desitjau tenir-ne més informació posau-vos en contacte amb el Molí d'En Xina, telèfon 12.50.49.

ALGAIDA 1992

EXPO UNIVERSAL
DE SA FIGA I
SEQUER OLÍMPIC

TITOIETA RÀDIO

Emissora Municipal d'Algaida

107.5 FM

Ajuntament d'Algaida - C/. del Rei, 8
07210 Algaida (Balears) Tel.: (971) 12 50 76

...i a la fi...

gener 1993

dilluns	dimarts	dimecres	dijous	divendres	dissabte	diumenge
		Solemnitat de sta. Maria Mare de Déu	1			3
	L'epifania del Senyor	6				10
		Sant Honorat			16	17
						24
						31

Tot esperant que la panxada del '92
no vos faci mal pensau amb que «festes
passades coques menjades».

Molts d'anys

Com sempre que comencem un nou any, hem rebut moltes felicitacions. En destacam per la seva originalitat, i també per la seva miqueta d'ironia que compartim completament, la dels nostres amics i amigues de TITOIETA RADIO. És la que aquí reproduïm per a tots vosaltres, a qui, no en faltaria d'altra, també feim arribar el desig de " Molts d'Anys " corresponent.

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

Activitats del mes de gener:

Del dia 11 al 19 de gener, al local social hi haurà una exposició "Per una Mallorca digna. Prou d'urbanitzacions!". La inauguració serà dia 11 a les 21 hores amb la projecció del vídeo "Mallorca: una illa amb dues cares", a càrrec del GOB.

Dia 26 de gener farem una excursió d'Almallutx i Es Gorg Blau a Mancor passant pels Tossals Verds. La sortida es farà a les 8'45 de Sa Plaça. Els interessats ja sabeu a qui vos heu d'adreçar.

A l'excursió de dia 22 de desembre a Les Figueroles celebrarem Nadal menjant coques, amargos, bombons, doblégats... que ens havien fet els i les pròpies excursionistes.

C R I D A

Tenim un projecte de Cultura Viva, Dinàmica, Novedosa... que volem que culmini en uns monogràfics d'ES SAIG, on també hi tengui la seva part, i no menys important que res, l'Art en totes les seves formes. Ens manquen caps i brassos per dur-lo a terme. No estiguis empegueït i vine a la reunió de dia 24 de gener a les 21 hores al local de l'Obra Cultural. Si hi faltes, pitjor per tu.

La Institució de les Lletres Catalanes tria cada mes un escriptor de reconegut prestigi per tal de divulgar la seva obra. L'escriptor del mes de desembre ha estat el nostre amic Gabriel Janer, a qui felicitem per aquest nomenament. El proper mes procurarem informar àmpliament de la conferència que amb tal motiu en Gabriel ha donat a l'Ajuntament dissabte dia 28, precisament el dia que compo-nem l'exemplar d'ES SAIG que ara llegiu. Fins llavors, reproduïm l'entrevista que publicà el diari AVUI en el seu suplement de cultura del passat dia 21 de desembre.

ENTREVISTA A L'ESCRITOR DEL MES

Gabriel Janer Manila

“Els escriptors catalans hem hagut de passar bona part de la vida fent de saltimbanquis”

PEP BLAY

JOSEP LOSADA

Rere un parany de serietat i transcendència, Gabriel Janer Manila amaga l'educat home que riu. Precisament l'humor és el tema central de l'últim assaig de l'escriptor mallorquí, titulat *L'educació de l'home que riu* (Alta-Fulla), que és una mostra més de l'habilitat irònica i científica de barrejar les seves dues passions: pedagogia i literatura.

Autor de llibres per a joves com *Tot quant veus és el mar* (Premi Nacional de Literatura Infantil 1988) o el més recent *Els rius de la lluna* (Edelvives, 1991), depurat narrador en novel·les com *Angeli musicanti* (Edicions 62, 1984), *Els rius de Babilònia* (Edicions 62, 1985) o *La dama de les boires* (Plaza & Janés, 1987), Gabriel Janer Manila (Algaida, 1940) ha estat nomenat per la Institució de les

Lletres Catalanes l'Escriptor del Mes de desembre, un paper que li resulta "atrafegat i absorbent, però atractiu i gratificant. Els escriptors catalans hem hagut de passar molta part de la nostra vida fent de saltimbanquis, cremant energies arreu a fi de promocionar la nostra obra i cridar l'atenció".

—Aquest activisme cultural militant, ¿ha perjudicat els escriptors de la seva lleua?

—Sí que vam tenir uns començaments difícils, però no puc dir si ho van ser més que per a altres lleues. Vaig néixer en la postguerra. Amb la percepció que té un infant, m'adonava que vivíem una realitat amarga, de vencedors i de vençuts, i això em dol. Va ser una gran estafa: mai podré idealitzar la meua infantesa, no és per a mi cap paradís perdut. A finals dels seixanta i primers setanta, vaig escriure en català quan era un acte de dissidència mal vist. Només per aquest fet ja eres controlat per la policia; recordo una conferència a Lleida que vaig pronunciar amb un guàrdia civil a cada banda. Per altra banda, la nostra formació era migrada, escassa, raquítica. Escrivíem amb una llengua que no coneixíem prou, que hem hagut d'aprendre durant molts anys; i ens dirigíem a un públic que en un vuitanta per cent o més no llegia en català. I tot i així, encara tenia la ingenuïtat de creure que la literatura podria transformar la societat: amb una llengua que no sabia bé i amb un públic que no la sabia llegir. Ara la gent jove té una formació bàsica molt més sòlida que nosaltres. En aquest sentit, em fan enveja perquè poden partir d'aquesta naturalitat.

—¿Cal diferenciar el Gabriel Janer pedagog de l'escriptor?

—Les persones no es divideixen en compartiments estancs, són una totalitat. No puc dir que ara sóc escriptor i que a partir de les cinc de la tarda seré pedagog. Per mi és impossible canviar la clau, tot està lligat. En la meua voluntat d'escriure sempre hi ha hagut aquest llast o rastre de l'home que s'ha dedicat a l'educació. Enguany fa 30 anys que faig classe, i m'ha servit molt perquè m'ha possibilitat entrar en contacte amb realitats socials i problemes humans que d'altra manera no hauria conegut prou. He estat en gairebé tots els registres educatius: EGB, institut, Universitat, i això m'ha permès veure de tot. Per tant, sempre hi ha hagut aquella cosa de l'animeta pedagògica, de voler ensenyar alguna cosa. Però també crec que tot escriptor vol ensenyar, que no hi ha literatura innocent, que sempre s'escriu contra algú i a favor d'algú, tot i que no fas un pamflet, sinó una obra d'art que és la teua subjectivitat: allò que vols explicar, que vols comunicar, que t'ha arribat a tu perquè t'ha ferit o t'ha marcat.

—En el seu cas, per exemple, el problema de la immigració.

—De vegades s'ha dit que no ets tu qui tria els temes en literatura, sinó que els temes et trien a tu. Potser és veritat. La vida està plena de possibilitats per crear i re-

crear ficcions, però tu en tries unes d'especials i les altres potser ni les veus. Personalment, he triat alguns temes determinats per hipersensibilitat, com la qüestió de les marginacions socials o el problema del poder, potser perquè m'ha ferit especialment.

—Les seves marginacions estan íntimament lligades amb la solitud, gran protagonista en tota la seva obra.

—Estem molt sols. Hi ha moments, és evident, que tenim la possibilitat de no estar-hi, però en molts moments sí que ens sentim extremadament sols. I potser aquesta solitud és allò que he volgut expressar. Però quan algú em pregunta de què va la novel·la que escric, sempre responc el mateix: "una història d'amor". En la vida no he escrit més que històries d'amor, d'amor a una persona, d'amor a la vida, de tantes coses... Però molt sovint són històries d'amor frustrades, perquè el mateix personatge no ha estat capaç de dur-les més endavant. Ara mateix he acabat una novel·la que torna a ser una història d'amor.

—Darrerament ha incorporat la temàtica ecologista en llibres com *Els rius de la lluna*.

—Sí, hi ha una sèrie de llibres meus que tenen una marcada tendència ecologista, de profunda defensa de la vida i de l'espai natural. En el temps que vivim, no queda més remei que ser ecologista. I si vius en una illa on cada pam de terra és tan limitat i tan valuós en tots els sentits —per a l'especulador i per al que vol protegir l'espai—, aleshores has de ser força-ment ecologista. I de forma global, no només amb el paisatge, sinó amb la vida que aquest paisatge suposa, les paraules que estan integrades en aquest paisatge, els gestos de la seva gent. Totes aquestes coses necessiten la nostra actitud positiva davant d'elles i no massacrar-les com tot sovint fem. *Els rius de la lluna* és una novel·la breu publicada en una col·lecció per a joves, però voldria que la llegissin també els adults. És una història d'amor a la vida contra aquells que tenen en la seva mà la possibilitat de crear dolor. Està escrita a través d'una rata de laboratori que es rebel·la contra l'experimentació científica amb animals, tan sovint innecessària, gratuïta i sàdica, a mans de gent que l'únic que només vol és treure beques o que cresquin les accions de les granges que produeixin aquests animals. En molts casos, són investigacions per arribar a conclusions ja sabudes però són diners que s'han de gastar i animals que s'han de consumir. A partir de la rebel·lió dels animals de laboratori, faig un vertader crit contra

aquells que produeixen el dolor, i els que tenen el poder.

—Sovint insisteix en els problemes de la tirania i del poder.

—És un altre dels temes que m'han obsedit, i d'una manera molt forta a *La dama de les boires*, on la meua tesi més profunda era que aquell que es ven al poder, ni que sigui per fam i misèria, que és la venda més justificada, en surt malparat. El poder destrueix sempre.

—¿Considera *La dama de les boires* el seu llibre més complet?

—Per mi les tres últimes novel·les llargues integren tota la meua obra: *Angeli musicanti*, *Els rius de Babilònia* i *La dama de les boires*. Hi ha altres novel·les breus que les considero molt interessants i que m'han produït moltes satisfaccions, com *El palau de vidre* o *Els rius de la lluna*, que és molt valenta.

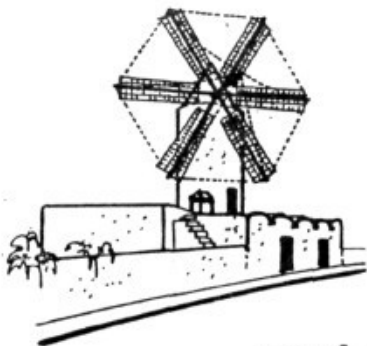
—¿Són justificables les diferències que es fan dins la seva obra entre llibres juvenils i novel·les per a adults?

—Per mi no són justificables. És qüestió d'extensió. Les novel·les que normalment llegeixen els adults són més llargues. Les novel·les breus tenen la fortuna de ser llegides pels joves, però no són dirigides exclusivament a ells. El problema és que les col·leccions determinen el públic, però els meus llibres estan dirigits a públics molt diversos.

—¿Quin és l'objectiu del seu darrer assaig, *L'educació de l'home que riu*?

—És un assaig pedagògic amb una certa originalitat. L'home aprèn a riure amb la cultura, perquè quan rius, tot i que sigui una manifestació física, ho fas amb la intel·ligència, i aquest riure s'estimula amb una educació. Hem de distingir dos elements: la captació de les incongruències de la realitat que ens fan riure; i l'elaboració pròpia de la incongruència, que pot fer riure els altres. En el primer cas, per exemple, tenim el tòpic: si un home patina amb una pell de plàtan, rius. És una desgràcia, l'home es pot trencar una cama, però què ha passat? Per un moment has vist descompondre la sèrietat, l'hermetisme i la rigidesa d'aquell home. Tot allò s'ha diluït, ha esdevingut una cosa feble, i rius perquè s'ha trencat. Per tant, el riure és creatiu, trenca les coses hermètiques i rígides. En el segon cas, podem parlar de Charlot, Woody Allen o els Germans Marx, que et donen la incongruència feta perquè tu hi participis, la captis, t'integris i riguis. T'estan entrenant perquè un dia tu puguis fabricar i captar la teua pròpia incongruència davant la vida, i amb la convicció que si realment eduquem un home perquè sigui capaç de riure, l'estem educant perquè conegui millor la realitat, la vida. A través del riure aprenem a conèixer l'home. ■

Els Molins Fariners d'ALGAIDA

avui:

MOLÍ D'EN XIM

En aquesta ocasió visitarem el pintoresc i bellíssim poblet de Randa per recollir la petita història d'un dels dos molins de vent que antany molturaven en aquell indret. Està situat al carrer Església nº 36; just al mateix revolt on conflueixen els antics camins que de Lluçmajor i Algaida menaven al llogaret de Randa.

La data de la seva construcció no figura a cap part de l'edifici, però no ens equivocarem massa si la situam a principis del segle XIX; ja que segons D. Jeroni de Berard, quan visità el nostre terme als voltants de l'any 1789, informava que a Randa hi havia només un molí del vent, que no podia ser altre que el Molí Vell, situat al mateix indret; en canvi l'Arxiduc Lluís Salvador d'Àustria, més d'un segle després, ja ens parla a "Die Balearen" de dos molins de vent.

L'estructura bàsica d'aquest molí és de les més clàssiques que poguem trobar, és a dir, de tres naus de volta de canó amb la torre al seu eix geomètric (vegeu als plànols la distribució primitiva i les poques reformes que ha sofert al llarg del temps). Segons fonts orals, de sempre ha estat propietat de la mateixa família, de mal nom "de Can Xim", perquè així s'anomenava el primer propietari i casualment -o no tan casualment- també ho nom l'actual. El darrer moliner que treballà molturant a aquest molí fou l'amo'n Francesc Janer "Xim" fins l'any 1916. (Per cert que, a més de moliner, també exercia l'"ofici" d'organista de l'església de Randa). A la seva mort, ocorreguda l'any 1941, deixà aquesta propietat al seu fill

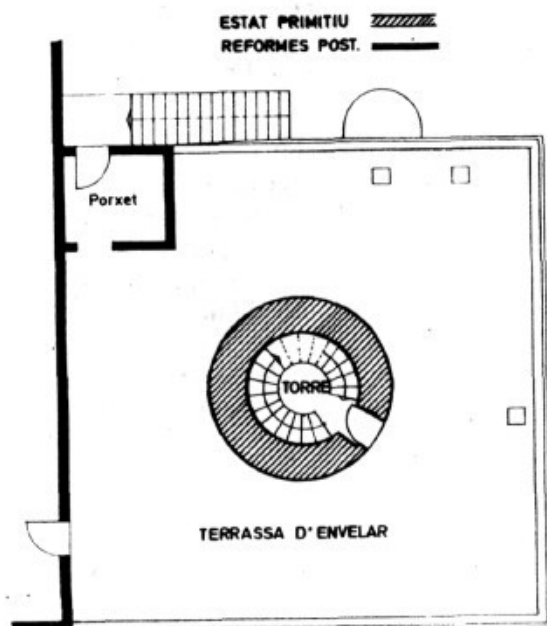
Bartomeu Janer Puigserver, que morí jove i fadrí, deixant l'herència a dues germanes també fadrines: Margalida i Toninaina, que a la seva mort ho deixaren a l'altre germà, Xim Janer Puigserver, hereu de vida en nom del seu fill Xim Janer Sociés, fillol de la difunta Margalida. Aquest Xim Janer Puigserver morí fa onze anys a l'edat de 74, quedant el seu fill Xim com a propietari del molí i dels aproximadament tres quartons de terra que l'enrevolten.

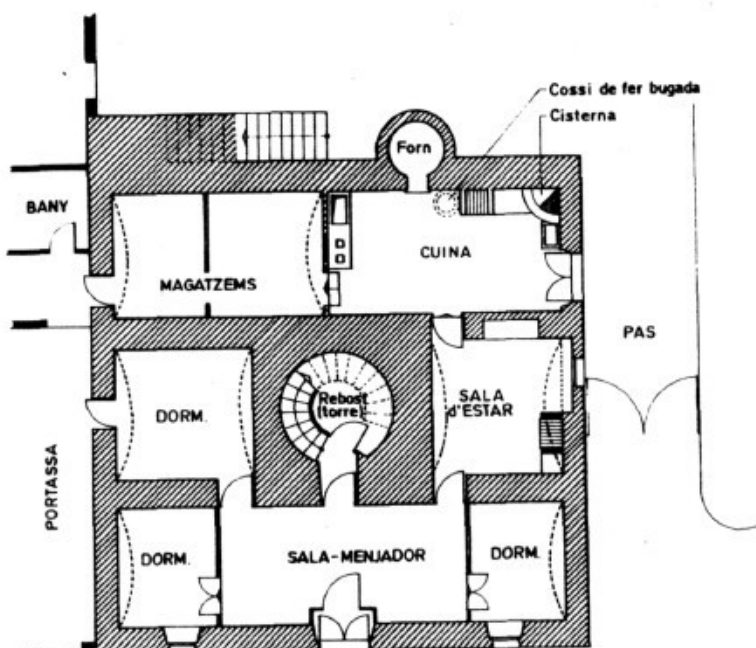
Aquest molí al llarg del temps ha sofert molt poques modificacions. La més important afectà aproximadament la meitat de la bòveda de més lluny del carrer i fou degut al seu mal estat de conservació, que ja feia perillar la integritat física dels seus moradors. Va esser substituïda per un forjat pla que cobreix exclusivament la cuina, quedant la resta de bòvedes talment com estaven fins llavors. Aquesta reforma tengué lloc devers l'any 1950 i fou duita a terme pel mestre picapedrer Pep "Salem". També fou bastida una xemeneia a la saleta d'estar i convertit en finestra el portal que abans hi havia. A la cuina, en canvi, succeí el contrari, ja que la finestra anterior fou substituïda per un portal perquè tengués accés des de l'exterior. Hem pogut comprovar l'estat primitiu d'aquest frontis, encarat a Randa, gràcies a una magnífica fotografia que es conserva damunt el portal d'accés a la torre, feta per Joan Balaguer -un poc parent seu-, on hi figuren els estadants i propietaris de llavors, els germans Xim, Margalida i Toninaina, semblant les terres del molí, prop de la carretera. L'amistat amb el

mestre Pep "Salem" venia de lluny, perquè durant tot el temps que es feren les obres d'ampliació del Monestir de Cura, duites a terme pel mateix mestre, els picapedrers que hi feien feina deixaven de bon matí les bicicletes resguardades dins el magatzem del molí d'en Xim, pujaven a peu per la drecera que comença just passat Randa fins al cim del Puig. L'hòrabaixa desfeien el camí i tornaven partir cap a Algaida en bicicleta, completant aquelles dures jornades de feina.

Fa uns anys la part exterior de la torre del molí fou restaurada de nou per l'amo'n Xim actual, perquè l'aterracat primitiu s'anava desfent per l'erosió del temps i poc a poc les restes embrutaven l'aigua de la cisterna. Aquests dies passats també ha fet posar una nova instal·lació elèctrica, empotrant fils i claus a totes les dependències, perquè abans només ho tenien fet a la part del quartet de bany, exterior al molí i situat al fons de la portassa, que ja fa uns anys quedà habilitat per l'amo'n Xim mateix, aprofitant les hores perdudes que el seu ofici de picapedrer li permetien. Per accedir al quartet de

PL. ALTA
ESCALA 1:200

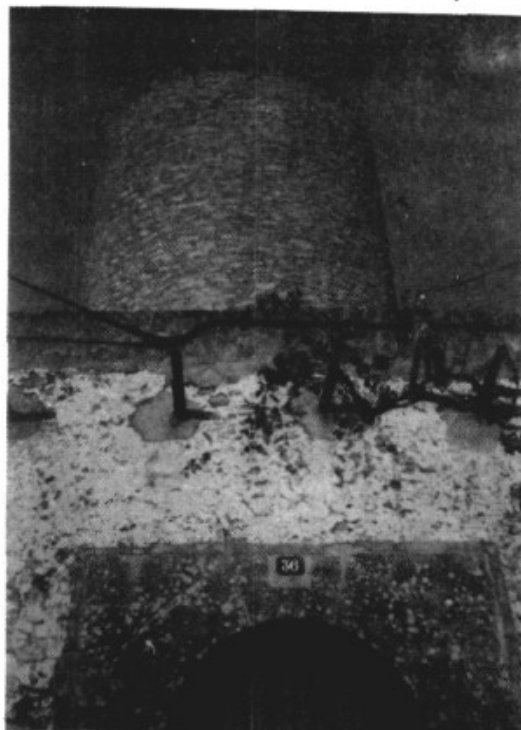
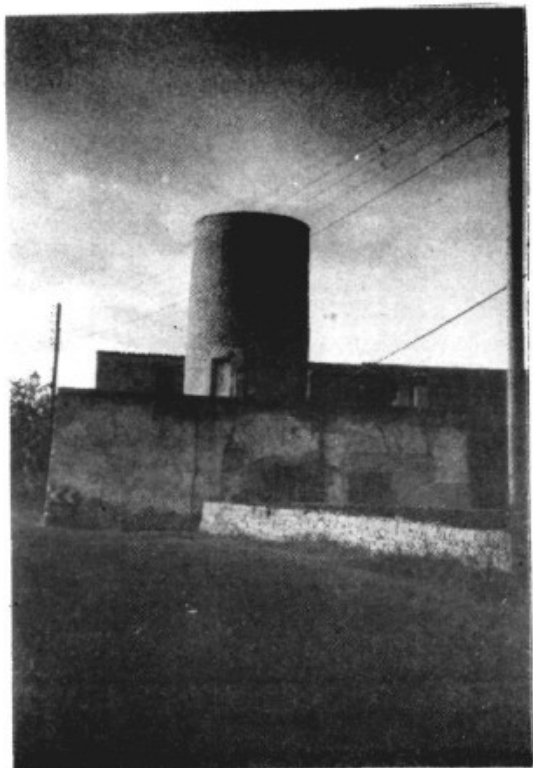

PL. BAIXA
ESCALA 1:200

CARRER ESGLÉSIA

bany obriren una nova porta des dels primitius magatzems, perquè abans havien de passar sempre per la que comunica el dormitori central amb la portassa i anar a l'antic lloc comú. També va retirar l'amo'n Xim un primitiu cossi de fer bugada situat entre la ximeneia de la cuina i la boca del forn.

Aquest molí ja fou habilitat com a vivenda del moliner des d'un principi i formava, abans de la construcció de la portassa i dependències annexes, un quadrat perfecte de 13x13 metres, amb la torre centrada, com ja hem citat abans. Aquesta torre té la particularitat de contenir un rebost a la planta baixa. La coberta d'aquest rebost formava un petit magatzem i l'escala de caragol segueix pujant fins a un altre, que correspon en alçada a la terrassa d'envelar. Més amunt s'arriba a un altre replà on s'ensacava la farina, i finalment dues robustes jàceres d'alzina donen suport al replà de les moles amb el seu finestró de ventilació. Dels mecanismes del molí no en queda absolutament res que en pugui donar testimoni. De les moles sabem que, abans de ser venudes fa prop de cinquanta anys, estaven col·locades una a cada banda

del portal forà de l'edificació i que després seguien molturant a una cimentera.

Hem de citar també que el molí d'en Xim té dret a dotze hores setmanals del sobrant de la Font de Randa per a usos domèstics o per regar l'hortet familiar, que recullen mitjançant una comporta de la sequiola que corr bucòlicament per l'altre costat de la carretera.

L'amo'n Xim també ens contà que ha rebut diverses ofertes de compra pel molí; i és que l'especulació també ha arribat a Randa. Suposam que no és precisament el molí el que enllepleix els traficants de béns immobiliaris, sinó els dotze o quinze solars que podrien resultar de la subdivisió dels quasi tres quartons, situats entre l'església de Randa i l'edificació actual del molí.

De les 38 cançons que el P. Rafel Ginard té recopilades damunt l'ofici de moliner, aquest mes hem seleccionat aquesta per a despedir el Molí d'en Xim. Diu així:

Moliners, que no ho sabeu
que a l'infern hi ha un pinar?
S'entén, no l'han de cremar
fins que voltros hi anireu.

Text, plànols i fotografies:

MIQUEL SASTRE "FIOLET"

NOTÍCIES D'ARXIU

ELS FERRERS D'ALGAIDA L'ANY 1935.

N'Andreu Gelabert "Trinxet" ens ha proporcionat un document curiós que comentarem breument. Es tracta d'una escriptura que firmaren els ferrers d'Algaida pel febrer de l'any 1935 amb la intenció de defensar els seus interessos davant la competència dels ferrers d'altres pobles.

Per començar, tenim els noms dels vuit mestres ferrers que firmaren el contracte; són aquests: Joan Bauzá Juan, Nicolau Ferragut Sans, Jaume Juan Amengual, Llorenç Antich Fiol, Miquel Gelabert Pujol, Gabriel Oliver Pujol, Jordi Trobat Oliver i Miquel Gelabert Oliver. Sembla que eren tots els ferrers d'Algaida, però al document no s'especifica clarament aquest detall. Com a testimonis de l'escriptura firmaren Melcion Ribas i Miquel Balaguer.

Es parla d'una crisi de feina agreujada pels clients que tenien comptes pendents amb qualche ferrer i anaven a fora poble a comprar màquines de segar pagant-les al comptat; es veu que la fabricació i manteniment de les segadores era una de les feines més importants que tenien i aquests abusos de certs clients els perjudicaven enormement. Per això decidiren per unanimitat no fer cap reparació

a màquines d'aquestes comprades a fora poble, ni que el desperfecte es produís en plena temporada de segar. S'acorda elaborar una llista "negra" dels clients exclosos de possibles reparacions.

Per donar força al compromís tots els ferrers firmaren una lletra de cent pessetes que el dipositari posaria en circulació si un dels ferrers era considerat culpable d'incomplir l'acord i els doblers es repartirien entre els altres set. Pensem que cent pessetes aleshores no era una fortuna, però sí una quantitat prou important com per procurar no perdre-la. El contracte tenia una validesa de sis anys, però la seva vigència degué ser només d'un any ja que amb la guerra la situació va ser tota una altra. Tampoc no sabem si qualche ferrer va perdre les cent pessetes de la penyora.

De totes formes, hem volgut comentar el fet que sens dubte és un cas extrem de proteccionisme dels productes propis davant la competència forastera -en aquest cas els forasters, els externs eren dels pobles veïnats. A més, la legalitat d'aquesta decisió dels nostres ferrers ens sembla bastant dubtosa.

PERE MULET

Solucions als mots encruats:

Horitzontals: 1. Son Barceló. 2. aviat. real. 3. batraci. ie. 4. oli. còncics. 5. R. diàleg. a. 6. obertures. 7. sesa. Mateu. 8. maton. sis. 9. éb. oreneta. 10 carnós. fat.

Verticals: 1. saborós. ec. 2. oval. bamba. 3. nitidesa. R. 4. bar. iraton. 5. atacat. oro. 6. R. columnes. 7. crinera. N. 8. ee. igetsef. 9. laic. seita. 10. Olesa. usat.

PINA

Començam un nou any del que molta de gent espera molt, com si fos una mena d'any màgic, com si el 92 ho fos tot, la culminació i realització de molts de somnis, com si fos la meta, el cim, l'objectiu a aconseguir, l'any que ens solventarà tots els problemes, l'any de les promeses, l'any de la il·lusió, l'any fantàstic, l'any d'Espanya, l'any de la felicitat; pareix que s'arriba al 92 o no s'arriba enlloc, o aconseguim el 92 o res de res. I després del 92, què? Doncs després vendrà el 93 i el 94 i la vida continuarà, més o manco igual que el 92. És vera que el 92 hi ha les Olimpíades i l'Expo de Sevilla i el "Quinto Centenario" i Madrid serà la ciutat cultural del món. Aquests aconteixements és vera que tenen la seva importància i suposen i impliquen unes repercussions a nivell nacional i mundial, en què juguen un paper molt important la televisió i els mitjans de comunicació i tota la parafernàlia que comporta a nivell deportiu, polític i popular. Això és així, avui en dia primen els grans actes i aconteixements d'aquesta envergadura i tal vegada la societat mateixa els demana o si no almenys els accepta, els tolera i li agraden, tal vegada per sortir de la rutina i de la homogeneïtat cap a la que camina el món avui. Es pot beure, menjar o comprar, de cada pic més, els mateixos productes a qualsevol indret del món, hi ha les mateixes modes i la gent fa el mateix d'una forma cada vegada més extesa arreu del món. El 92 té la seva importància per a Espanya, emperò no ens han de pujar els fums al cap i considerar que després del 92 no farà falta fer res, que tot quedarà solucionat; no és així, després haurem de seguir fent feina cada dia i lluitar per les mateixes coses per les quals hem lluitat el 90, el 91 o el 92; no ens hem d'engatar del 92, perquè després la resaca i les desil·lusions i els desencants seran molt més grossos. Toquem amb els peus a terra i no ens deixem embolicar o seduir per falses quimeres. El món no s'acaba el 92. Després del 92 també neixeran al·lots, la vida continuarà, i desig que el 93 l'esperem amb tanta d'il·lusió i sigui tan màgic o tan fantàstic com el 92. Això seria una bona senyal.

Forta crisi lletera; en pocs anys hem passat de subvencionar el posar vaques lleteres a ara subvencionar el llevar-les; sobra llet, hem passat de donar llet i formatge a les escoles regalat pels americans -o no tan regalat- a tenir excedents de producció. Aquests dies s'han fixat les quotes de producció d'Espanya dins el Mercat Comú i els ramaders diuen que això farà que sobrin unes 400.000 vaques espanyoles, d'elles segurament un bon grapat de mallorquines i també de pineres. I a més d'això aquí tenim la crisi de Blahi i Agama, les poques indústries agrícoles, per no dir les úniques, i en tanquen una i l'altra se salvarà a dures penes. Ja hi ha pagesos que han començat a vendre les vaques i a llevar-les, i Pina tampoc no se n'escapa. El camp, la pagesia pareix un sector maleït a Mallorca, perquè a altres parts la gent s'hi viu o almenys els qui hi treballen poden viure dignament i la seva feina és reconeguda per la societat, cosa que no passa a Mallorca.

Matines brillants foren les d'enguany: a part dels al·lots, que tant solen participar-hi, i la sibil·la, volem destacar els càntics del cor parroquial que donaren esplendor a les matines.

Referent al moviment demogràfic publicat per l'església durant el 1991 hi hagué 2 batiments, un casament i 10 defuncions. També la parròquia ha publicat les entrades i sortides de les obres extraordinàries de les teulades de l'església: en total entraren 9.986.441 ₧ i les despeses de les factures pujaren 9.608.924 ₧; queda un superàvit o saldo positiu de 377.517 ₧.

Continuen les sortides del grup excursionista; una de les darreres que feren fou al Massanella.

Damunt el Diari de Mallorca hem vist que GESA demana disculpes a Pina, entre altres pobles del Pla, per les repetides i espesses vegades que han tallat l'electricitat; esperem que ho solucionin.

XESC OLIVER

JUTIPIRI

92

GENER

La Revista del Cor, la Melsa i el Fetge

proposicions deshonestes

NO ET MOSSEGUIS LA LLENGUA! Parla en algaidí de la zona de Sa Comuna.

COLMADO CALDENTEI.

Rebaixes de gener. Un 25 % de descompte en tots els productes caducats.

+ Tomàtiga "Los Mozitos" (Caducada el gener del 81), a pesseta la unitat.

+ Melicotó enllaunat "Los Mozitos" (Caducats el desembre del 72), a 2 pessetes la dotzena.

+ Bacallà d'Islàndia "Los Mozitos", de primera qualitat. Salat el 1952, a 50 pessetes els 25 quilos.

(A partir del 25 de gener tornarem vendre sobrassada d'amagat).

Nait Clap Nou Dos.

Presenta els seus serveis a les tres ciutats del 92:

A Madrit "el xulo Antonio". Massatges culturals.

A Sevilla "la Paca trianera".

T'expo-sarà el seu art.

A Barcelona "Jordi i Montse". Dúplex olímpic.

NO ET MOSSEGUIS LA LLENGUA! Parla en algaidí de la zona de Sa Tanqueta.

ARRIBA ALGAIDA EL GRAN CIRC LA ESPANYOLA.

Les atraccions més espectaculars i els artistes més esperats:

= Fraga i les foques que toquen les xeremies. Atracció musical.

= Gonsàles & Gonsàles, prestidigitadors. Desil.lusionisme.

= Horma i Exea, pèlassos.

= Ladi Munar, contorssionista.

Gran orquestra dirigida pel mestre Serra.

Mestre de cerimònies: Isabel Xuia.

[Estarem instal.lats molt a prop de la Plaça].

CLUB ESTETIC CENTER

Naturaleixon.

Feim l'estètica natural.

C/ Verd, 92. Selva.

Imel Da Nirvis: Pedicura a mossegades. Res de tissores. Amb les dents és més natural.

Carles Tremer. Depilació a la dent. Res de pinces. Amb el barram és més natural.

Toni Curtis. Neteja de cutis amb saliva. Res de cosmètics. Les secrecions naturals són més naturals.

NO ET MOSSEGUIS LA LLENGUA! Parla en algaidí de la zona Sa Plaça.

Aquest és el primer número de JUTIPIRI de 1992. Amb això ja està dit gairebé tot.

RECEPТА DE CUINA.

POPETS AMB SALSA AMERICANA.

Anau a comprar una llauna de popets amb salsa americana al colmado Caldentei (mirau bé que no siguin caducats). Deixau-lo reposar una setmana dins el rebost a temperatura ambient. Quan tengueu ganes de menjar-ne, obriu la llauna anant molt alerta a no fer-vos cap tall, perquè fa molt de mal. Abocau els popets amb salsa americana dins un plat que no sigui ni fondo ni pla i ja estan a punt per menjar.

Els podeu acompanyar d'una amanida de lletuga o amb pa amb oli.

Bon profit!

Els editorialistes de JUTIPIRI vos desitgen que passeu un 92 ple d'exposicions i aventures olímpiques.

baticor

TUP-TUP!!! Notícia amb olor. Presentada en públic la darrera adquisició de la pretenciosa c o m p t e s s a Miraqueereslindaquepreciosaeres. En una fastuosa festa, la dita senyora mostrarà als seus convidats la tele amb olors que havia comprat en la seva darrera estada a Andorra. L'aparell té l'apariència d'un televisor normal, però compta amb un dispositiu ultra-modern dotat de xips d'olor. És de tecnologia japonesa i de segur que ben aviat substituirà els actuals models en color.

TUP-TUP!!! Inaugurat el Congrés Internacional de Dones Emblanquinadores del mes de Gener sota el lema: "No et mosseguis la llengua: emblanquinau en català". La seva presidenta, na Magdalena Poal i Calç, va dirigir unes fortes paraules als assistents en el discurs d'obertura: "Sabeu què vos dic? A vatua el món! Jo per emblanquinar mai no m'he mossegat sa llengo... ni per xerrar tampoc, a vatua el món. I per onsevilla que hagi anat sempre he xerrat així com m'ensenyaren i sempre he quedat bé per tot". I després explicà que un dia va caure de la banqueta i sense voler es va encloure la llengua amb les dents i s'hi va fer un bon tall que li feia molta sang. "Però no va ser per xerrar, sinó perquè havia begut un rebentat de cassalla i anava marejada, a vatua el món", declarà posteriorment.

TUP-TUP!!! Notícia animal. Manifestació violenta de gallines, quiques, faraones, indiots i galls davant la casa pairal de la m a r q u e s a Cocouauacocouauacococococouà. El principal objectiu d'aquesta manifestació era reivindicar la instal·lació de televisors dins el galliner. "Volem veure en Juan de la Cosa de l'Un, dos tres", declarà el gall portaveu a un dels reporters d'aquesta revista.

LA MODA DEL 92 DE L'A A LA Z.

A Algaida. Poble per excel·lència del 92 perquè es celebrarà l'Expo Universal de Sa Figa i Sequer Olímpic que reunirà tots els països de la mediterrània productors d'aquest fruit.

B Barcelona. Ciutat olímpica. Durant els mesos de juliol i agost serà la seu dels Jocs Olímpics de l'estiu.

Congrés Internacional de Dones Emblanquinadores. Continuaran celebrant mensualment els seus encontres on es debaten la problemàtica del gremi.

Figa. Fruit de moda durant aquest any. Serà el principal protagonista de l'Expo universal que es celebrarà a Algaida.

Gomes. (Preservatius). Com a prevenció de la SIDA, el comitè de Salut pública de l'Expo Universal de sa Figa i Sequer Olímpic amb col·laboració de la revista JUTIPIRI, regalaran profilàctics grapats a uns fulls que explicaran la manera d'utilitzar-los.

Hlletra H. Lletre de moda durant el 1992. La secció filològica de l'Expo Universal de sa Figa i Sequer Olímpic, estudia la possibilitat de donar-li un so.

Infanta. Per ventura la casaran d'una punyetera vegada.

Jutipiri. Sens dubte durant el 92 serà la revista bandera i portaveu oficial de l'Expo Universal de sa Figa i Sequer Olímpic.

Kirieleison, perdre el. Que serà el que perdrà molta gent, si no l'han perdut ja, durant el 1992.

Magdalena. Nom de dona que és extraordinari i exuberant. Molt bones per mullar dins la llet per berenar els matins.

Nadiuska. L'actriu que serà el proper fitxatge de JUTIPIRI, si l'aconseguim localitzar. Serà la coordinadora de la secció cinematogràfica de la revista.

Pere-Mateu Caldentei. Propietari del Colmado Caldentei i director de l'agrupació folklòrica Aires des Pla. Sempre d'actualitat per les ofertes de la seva botiga.

Q"Quinto Centenario". Títol de la cançó guanyadora del Festival de l'OTI. Interpretada per C. Colom i els Germans Pinsons, que també ho eren.

Sevilla. Seu de l'Exposició Universal. Sense més comentaris.

Com que els redactors de JUTIPIRI no hem estat gens bons al·lots, els Reis ens han duit un parell de tones de carbó. Com que no sabem què n'hem de fer, de tant de carbó, hem decidit reparar-lo entre tots els nostres lectors.

Molts d'anys!

**Regal
de Reis
per als lectors
de Jutipiri**

FOTO ANTIGA

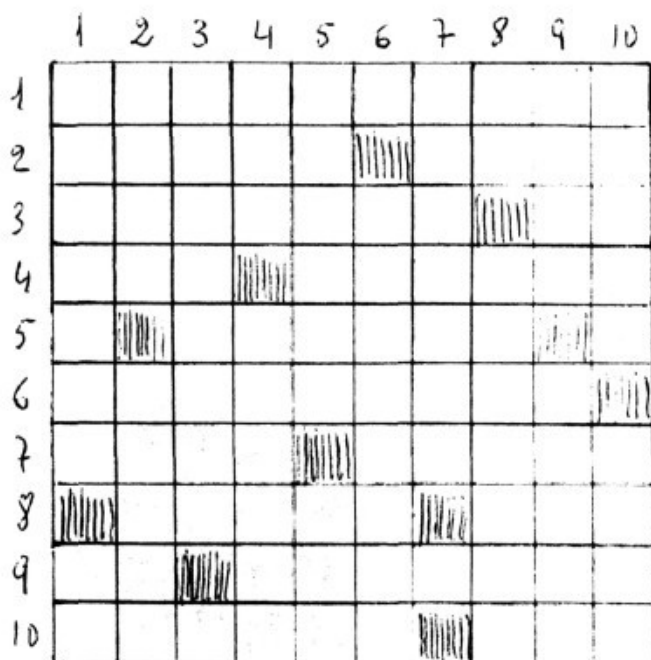

Es una autèntica llàstima que aquesta foto sigui tan defectuosa perquè la vista que ens mostra és molt interessant i curiosa. Correspon a la col·lecció "Pere Mascaró" de què vos parlàvem al número anterior de la revista. En aquest cas sembla que l'original és imperfecte i es troba en mal estat. De totes formes la vos oferim per si podeu entreveure els detalls, que, com vos dèiem, són interessants i ens mostren els profunds canvis que s'han produït a la nostra plaça.

La foto sembla feta de damunt el campanar i ens mostra els edificis de la plaça, molts d'ells profundament canviats. També es pot veure una mica com era el carrer des Cavallers i no existia encara res del teatre ni de la farinera ni del quarter. Com tampoc no existia el carrer del P. Pou.

Insistim, la foto és defectuosa, no és culpa nostra, però malgrat tots aquests inconvenients hem volgut que la conegués.

PASSATEMPS

Horitzontals. 1. Topònim d'Algaida. 2. De seguida, prest. Autèntic, cert. 3. Amfibi. Interjecció per cridar l'atenció (al revés). 4. Producte que s'extreu de preparats animals o vegetals. Coniformes, punxaguts. 5. Roentgen. Conversa, xerrada, Primera vocal. 6. Finestres, portells. 7. rucs, burros (al revés). Nom d'home. 8. Distingim, observam (al revés). Numeral cardinal. 9. Utilitat, profit (al revés). Au migratòria que els porta una bona notícia. 10. Suculent, que té polpa. Insípid, insuls.

Verticals. 1. Gustós, suculent. Nom de lletra (al revés). 2. Ovalat. Individu d'un poble bantu. 3. Claredat, diafanitat. Roentgen. 4. Establiment de begudes. Funcionari que dóna fe dels documents (al revés). 5. Escomès, envestit. Un dels quatre colls de les cartes de jugar. 6. Roentgen. Balustres, pilars. 7. Conjunt de pèls llargs que guarneixen el coll d'alguns animals. Punt cardinal. 8. Vocal repetida. Enamori, galantegi (al revés). 9. Seglar, profà. Avives, encens (al revés). 10. Ciutat catalana. Gastat, utilitzat.

Les solucions als mots encreuats les trobareu a la pàg. 17.

EEBIONITANI
AAIAQUERISC
TTMLONRSREO
AMSB LIBLOAN
TTOIAUTHTOO
IMEGTSMHSRC
SONERAAIEAL
STFSINNSENTA
UQUEDEIOXAS
HADESERHDCT
OMONOFISITA

Sopa de lletres.

Es tracta de localitzar deu noms de partidaris de diferents heretgies. Les lletres que vos sobrin vos donaran un pensament de Joan Fuster.

Solució a la passada sopa de lletres. Una vegada eliminats els deu noms de membres de diferents ordes religioses, podeu llegir: "Per molt que faces gran pecat / no el tingues mai per desesperat" (Fra Anselm Turmeda).

COMUNICAT DEL P.S.M.

El passat 2 de desembre el nostre Ajuntament va donar una petitíssima passa de formiga a favor de la Normalització de la Llengua Catalana quan aprovà la moció presentada pel grup municipal del P.S.M. La moció deia així:

"Que les actes de les Sessions Plenàries i Comissions de Govern, així com també els informes de les Comissions Informatives, que celebri aquest Ajuntament siguin redactats en català. D'aquesta manera es farà efectiu un dels punts del Projecte de Normalització Lingüística i de la Campanya del mateix nom, amb-dós aprovats unànimement per aquest Ajuntament".

Bé, idò una cosa tan evident va esser discutida i debatuda àmpliament, i finalment fou aprovada amb els vots a favor del P.S.M. i del P.S.O.E. amb la puntualització, encara, de determinar un plaç de sis mesos per fer totalment efectiu aquest acord, a fi que l'aparell burocràtic del nostre Ajuntament tengués prou temps per acoplar-se a la nova situació.

Volem acabar el present comunicat desitjant a tots UN VENTURÓS 1992.

Nacionalistes de Mallorca

FOTO ANTIGA

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Catalina Blascos Nadal. Va morir dia 6 de juliol als 88 anys. (La foto de madò Catalina va sortir equivocada el mes passat. Vos demanam disculpes).

Felip Ramis Trobat. Va morir a Pina dia 7 d'octubre als 86 anys.

Antoni Fullana Garcies. Va morir dia 9 de desembre als 72 anys.

Miquel Nicolau Vaquer. Morí dia 10 de desembre a l'edat de 80 anys.

A l'amic que ens ha deixat.

Se'ns fa difícil escriure aquestes retxes de comiat a l'amic que ens ha deixat, ja que encara tenim el seu record fresc en la memòria.

Se'ns fa difícil fer-nos a la idea que ja no gaudirem més de la seva companyia.

Se'ns fa molt difícil assumir que ja no hi és, però ens serà impossible oblidar-lo.

Els teus amics

ESPORTS

FUTBOL

Benjamins:

Els resultats dels més petits futbolistes aquest mes de desembre passat han estat:

Algaida-Horta 2-2

Cardassar-Algaida 1-6

Algaida-Santanyí 0-1

Campos-Algaida 3-0

Més que meritòria la marxa de l'equip benjamí en aquest torneig que cada any organitza el Consell Insular de Mallorca amb molt bona acollida per part de la gent del futbol a nivell de tota l'Illa.

L'equip algaidí figura en 12a. posició amb 9 punts quan es duen disputades onze jornades.

Vos adjuntam la foto d'aquest equip.

Infantils:

Els infantils tan sols han disputat dos partits el mes passat. Amb aquests resultats:

Algaida-La Porciúncula 1-6

Sineu-Algaida 3-2

Continua la marxa ronquera de k'equip infantil. Esperam que el 92 sigui millor.

Juvenils:

Els juvenils, de la mà d'en Bernat "Pelat" i les incorporacions d'en J. Nicolau i P. Barceló, pareix que surten del clot en què havien caigut al començament del campionat i ho demostren els resultats positius que han aconseguit i el bon joc exhibit a altres partits encara que no s'hagin guanyat. Anim.

Regional:

Com dèiem el número passat de desembre, la trajectòria de l'Algaida dins Segona Regional, més que regular, era bona. I després de guanyar al Ferriolenc, líder invicte, pareixia que l'equip aniria a més. Però pareix que s'ha entrat dins un "bache" de sequera de gols; els darrers partits dins Es Porrassar es podien haver guanyat però també hi va haver perill de perdre'ls. Al final els empats ens han deixat una boca agre.

Algaida-Ferriolenc 4-0
Porreres-Algaida 1-1
Algaida-Gènova 0-0
Llubí-Algaida 2-2

Esperam que els Reis duguin molta il·lusió als esportistes del nostre poble..

BASQUET

L'equip de bàsquet Pub Ca N'Esteve participa com la temporada passada al torneig interempreses amb una trajectòria regular: després de la tercera jornada han guanyat un partit i han perdut els dos primers, encara que s'ha de tenir en compte que jugaren contra els millors de l'any passat.

Enguany el grup el formen deu equips i les aspiracions del Ca N'Esteve són de quedar entre els quatre primers, encara que això és lo de menys ja que lo important és jugar i fer esport.

Anim.

UNA XERRADETA... acabament

ens ha influït la dieta occidental: la mantega, els formatges, l'abús de carn, els ous, i tot això augmenta el nivell de colesterol. Per exemple, a partir d'una certa edat heu de beure la llet descremada. Si vos feis una truita de dos ous, vos n'heu de posar un de sencer i el blanc de l'altre (el blanc de l'ou és bo, en canvi el vermell té molt de colesterol).

Pensau que no hi ha cap aliment que sigui bo al paladar que no tengui més d'un 30% de greix.

Ja que hem anomenat la dieta mediterrània, vos diré que les sopes mallorquines, els llegums, l'oli, són ideals per seguir una bona dieta. Cuinar amb oli va bé, en canvi amb saïm gens ni mica.

És curiós comparar el nivell de colesterol. Actualment casi casi estam al mateix nivell que tenien els americans fa deu anys; però ells l'han baixat i nosaltres l'hem pujat.

-Com ho han aconseguit?

-Perquè han pres mesures: han aconseguit reduir la quantitat de greix que consumien i han deixat de fumar. Així han reduït de forma dràstica les morts per atac de cor, en canvi nosaltres l'estam augmentant. Ara ens estam adonant que l'oli és bo per seguir una bona dieta.

-I un bon tassó de vi?

-Mentre no abuseu va bé. No és dolent.

-Passem a altres temes. Encara et sents algaidí?

-Som ciutadà del món, però d'allà on me sent més és algaidí. Rep ES SAIG cada mes i també som dels primers socis de la Delegació de l'Obra Cultural d'Algaida. No he vingut mai a Mallorca que no m'aturi a Algaida, a veure els meus amics. Ara els meus pares viuen a Sant Joan.

-Quins són els teus records més agradables?

-El passeig que es feia enrevoltant la Plaça, Can Fullana, les reunions a l'antic local de l'Obra Cultural, els amics de l'Acadèmia. Tenc molts de records de l'Acadèmia que ara em fan riure, però que en aquells moments no eren gens agradables. També record les reunions que fèiem els diumenges a cals amics i amigues; i anar de "pica" a S'Arenal amb el "600". Però jo era dels que esperàvem asseguts a una "acera". És a dir, esperàvem els que havien "picat".

Ja són més de les dues de la matinalda i en Miquel se n'ha de tornar cap a Saragossa. Ens ha promès, però, que en tornar ens continuarà explicant com segueixen les seves investigacions i els seus descobriments. Moltes gràcies.

ANTÒNIA MARIA MULET

ANDREU MAJORAL

ESPORTS

ESCACS

La puntuació final del Campionat individual de Mallorca dels nostres escaquistes ha estat la següent:

Toni Ripoll 5 punts
Tomeu Ripoll 3'5 punts
Joan Vanrell 3'5 punts
Xesc Oliver 3 punts

Aquesta puntuació és sobre 9 punts possibles, lo que vol dir que han aconseguit acabar per la meitat d'aquest torneig

a nivell de tot Mallorca. S'ha de destacar l'actuació d'en Tomeu Ripoll ja que tan sols compta amb dotze anys d'edat.

El club d'escacs d'Algaida ja té en marxa el torneig de semi-ràpides de Sant Honorat amb una participació de 10 infants i una vintena de categoria més gran; del resultat d'aquest torneig informarem al proper número.

JOAN TROBAT

UNA XERRADETA AMB...

MÍQUEL POCOVI

Miquel Pocoví i Mieras, fill del guàrdia Pocoví, va néixer l'any 1948 a Capdellà, però tota la seva joventut, onze anys, la va viure a Algaida. Féu el batxillerat a l'Acadèmia d'Algaida i llavors se n'anà a Barcelona a estudiar Químiques. És Doctor en Ciències Químiques per la Universitat de les Illes Balears. Fa feina al Departament de Bioquímica, Biologia Molecular i Cel·lular de la Facultat de Ciències de la Universitat de Saragossa.

-Explica'ns quina és actualment la teva feina.

-Estudii les bases moleculars de l'arteroesclerosi. És una malaltia que afecta les artèries coronàries, la qual pot produir un atac de cor. Jo estudiï concretament què pot produir aquesta malaltia, la predisposició que hi ha a que la mateixa família la pugui desenvolupar.

-Com ha estat que t'has interessat per aquests temes?

-Quan vaig haver llegit la tesi doctoral me'n vaig anar a fer feina a Saragossa amb Francisco Grande Covián, que és un expert mundial en nutrició, i gràcies a aquest mestre fa dotze anys que faig feina en això.

-Es un món apassionant?

-Sí, molt. La meua dona me diu que heretaré el laboratori, de tantes hores com hi estic.

-Sabem que has anat a Amèrica, als Estats Units.

-Sí, he après tècniques de biologia molecular per a estudiar els gens, és a dir, per a estudiar genètica.

-Feim programes conjunts amb centres d'investigació americans i europeus.

-Hi ha molta diferència entre la investigació que es fa als Estats Units i la d'aquí?

-Els laboratoris són parells, el que hi ha és un ambient científic diferent.

-Tenen més pressupost, hi ha més gent que investiga damunt el mateix i això t'estimula. Aquí fas feina bastant totsol, som un equip molt petit.

-Pel que es refereix al nivell d'investigació no hi ha molta diferència.

-Pels diaris hem sabut que fèreu un gran descobriment.

-Hem trobat un defecte genètic familiar que produeix malaltia coronària a tots els membres que l'han heretat dels seus pares. Hem trobat el defecte al material genètic.

-Tenim el sistema de conèixer qui pot tenir aquesta malaltia i als qui la tenen els podem dir quin tractament han de seguir, sobretot la dieta adequada que els convé.

-Parlant de dietes, quina ens recomanes?

-S'està perdent la dieta mediterrània i això és una llàstima. Fins ara

(Segueix a la pàgina anterior)